סטנוגרמה | טו | סודי ביותר

פרטי - כל
ישיבה ה/שיט של הממשלה
יט' בחשון תשי"ט - 2.11.58

נוכחים השרים: ד. בן-גוריון - יו"ר, ז. ארן, ל. אשכול, מ. בנטוב, י. ברזילי, י. בר-יהודה, מ. כרמל, ק. לוז, ג. מאיר, מ. נמיר, פ. נפתלי, פ. ספיר, פ. רוזן, ב.ש. שיטרית

כ. כ"ץ - מזכיר הממשלה
א. אבן - שגריר ישראל בוושינגטון (בסעיף 62(ב)

סדר היום: 60. ועדת שרים
61. שאלות
62. סקירות
63. הצעת חוק המלווה (מוסדות כספיים), תשי"ט - 1958
64. גיוס כספים לצרכי העליה
65. הצעת תקציב נוסף להכנסה ולהוצאה לשנת 1958/9

60. ועדת שרים

רה"מ ד. בן-גוריון:

אברך את גולדה לשובה, גם נשמע ממנה סקירה וגם נשמע סקירה מאבן שהוא פה. אם יהיו לחברים שאלות לאבן ישאלו אותו לאחר דבריו, הוא יענה מה שיהיה לו לענות ואחר כך יוכלו החברים לשאול את גולדה וייתכן שיהיה לנו גם ויכוח.

השר י. ברזילי:

היום שאילתות יהיו אחר כך?

רה"מ ד. בן-גוריון:

יש לי הפעם לא שאילתה, אלא מין דבר יוצא מן הכלל לממשלה, שאני חושב שלא יקח הרבה זמן. לפני עשרה ימים, ביום ששי ה-24 באוקטובר נתפרסם מאמר "אסון כפר קאסם ולקחו" חתום על ידי אסיר עברי, היות ובעתונות נתפרסם מי הוא אסיר עברי זה, מי שהיה אלוף בצבא ועתה חבר בממשלת ישראל ובמאמר זה נאמר בין השאר - יש בו הרבה דברים נכונים, אבל לעניין שאני רוצה אצטט רק חלק קטן: " אולם, תוך חקירתו להגיע לשורשה של הרעה, לא נוכל להימנע משאול ולא נוכל להירתע מחקור, אם אמנם האחריות הסופית והעליונה רובצת על אלוף משנה שדמי ועליו בלבד. אלוף משנה, המפקד על חטיבה בצבא הגנה לישראל והמופקד על גזרת פעולה, איננו פועל, סוף סוף, על דעת עצמו, אלא נתון במסגרת של תוכניות, פקודות והנחיות, המעובדות אי שם, ומומצאות לו על ידי סמכויות פיקודיות גבוהות יותר מאחר והדברים נחשפו על ידי בית המשפט בפני הרבים, יבקש הציבור לדעת, ובצדק, מה היו הפקודות וההנחיות שניתנו לאלוף משנה שדמי על ידי הממונים עליו, אשר לפיהן פעל והוציא פקודות משנה מפורטות יותר, בהתאם למסיבות שראה אותן ולשטח שבחן אותו, וכן ממי הוא קיבל את פקודותיו".

זוהי פיסקה אחת וישנה פיסקה שנייה: "אם אמנם יימצא שפקודותיו של אלוף משנה שדמי, שניתנו, אם בכתב ואם בעל פה, היו סיבה להשתלשלות הטרגית - אין דרך אלא לשאול; ההיו פקודותיו אלה **מנוגדות** לפקודת שקיבל, או **תואמות** אותן? (הפיזור במקור) אין מפלט מהצגה כזו של הבעייה, אם מבקשים לנהוג בצדק כלפי המשפטים כולם, ולהחקות עם זה אחר שורש האסון, תוך מגמה למנוע אסונות בדומה לאלה בעתיד".

אני חייב להגיד, שאני מסכים בכל לבי לחלק הראשון, איני רוצה להגיד שום דבר על שדמי ולא על מלינקי ולא על שום איש, העניין עוד במשפט. לאחר שקראתי המאמר התחלתי לחקור, יש לי איזו דעה, דעתי אינה חשובה ברגע זה.

אני מוצא שהשאלה שהוצגה נכונה, זאת מתוך הנחה ששדמי אשם, אינני חותם אם הוא אשם או אינו אשם, יש לברר אם פעל על דעת עצמו או לפי פקודות ומה היו הפקודות, ואחר כך יש הקטע השני, שגם כן במידה ידועה נכון, שיש לשאול אם הפקודות היו מתואמות לפקודות שקיבל או הוא נתן פקודות על דעת עצמו, מובן וברור הרצון למנוע אסון דומה בעתיד. גם אני חושב שמותר לנסח ולהציג שאלה כזאת. כיוון שאני גם כן יודע מי כתב מאמר זה, אין לי שום יסוד לחשוב, שהיתה איזו כוונה לא טובה, אבל דברים שנדפסים הם כבר עובדה אובייקטיבית מחוץ לאיש שכתב אותם. ראיתי קוראים, כלומר מתוך העתונות ראיתי, שיש קוראים החושבים, שיש לבדוק אם לא הפיקוד העליון אשם בכל עניין זה של כפר קאסם. אני אמרתי דעתי בעניין כפר קאסם בכנסת. השבוע נודעו לי פרטים שלא ידעתי, היו מעשי זוועה שלא היו ידועים לי, דברים מחרידים...

השר י. בר-יהודה:

בתוך כפר קאסם?

רה"מ ד. בן-גוריון:

כן. היום נודעו לי פרטים, שעוד יותר מחמירים מאשר המעשה שנעשה.

השאלה נשאלה: אם הפיקוד העליון אינו אשם, מותר לשאול שאלה זו, בתוך הפיקוד העליון יש להבין: א) אלוף הפיקוד במרכז שהוא נתן הפקודות למפקדים שלו במרכז, בתוכם שדמי; ב) הרמטכ"ל הנותן פקודות לאלוף פיקוד המרכז; ג) שר הבטחון הנותן פקודות לרמטכ"ל.

אני מציע שהממשלה תמנה ועדה של שלושה שרים, שתברר מה היו הפקודות שניתנו על ידי הפיקוד העליון לפקודים של האלוף צור וזה כולל את האלוף צור ואלה שלמעלה ממנו.

אני מציע לוועדה שלושה אנשים: שר המשפטים, השר נפתלי והשר בנטוב, שהם ישמעו את האלוף צור, שהיה אלוף פיקוד המרכז באותו מעמד, הוא נתן ההוראות שלו ב-29 באוקטובר 1956 בבוקר, אם ימצאו לנחוץ יקבלו תשובות בכתב, אם ימצאו לנחוץ ישמעו את הרמטכ"ל ואם ימצאו לנחוץ ישמעו גם את שר הבטחון

וימסרו לממשלה את המסקנות שלהם.

לאחר שנשאלה השאלה, לאחר שיצא פסק דין חמור - רב סרן מלינקי נדון ל-17 שנה מאסר כרוצח, אלוף משנה שדמי מוגש למשפט כרוצח, ייתכן אם אלה אשמים - אולי גם אלה שלמעלה מהם רוצחים, העניין אינו קל. אמנם אחד עזב את הצבא, אבל זה לא משנה, הוא היה חמש שנים הרמטכ"ל, שר הבטחון הוא עוד שר הבטחון גם עכשיו. אני מציע שוועדת השלושה תשאל לא מה שקרה בכפר קאסם, על זה יש משפט, אלא מה הפקודות שניתנו לרגל מבצע סיני לאנשים.

השר י. בר-יהודה:

מסרו לי בשבוע שעבר, איני יכול להיזכר מי, שבבית המשפט היו שני פסקי דין, אחד הוקרא והשני לא.

רה"מ ד. בן-גוריון:

אני לא יודע, אל תשאל אותי, איני יודע מה היה בבית המשפט.

השר י. בר-יהודה:

אמרו לי שלפסק הדין היו שני חלקים, אחד שהוקרא והשני - אמרו לי שהוא יהיה על נייר מיוחד, על נייר ורוד - והוא לא הוקרא, אלא הועבר כנראה למי שצריך לאשר את פסק הדין, כך אני מניח, אני רוצה לשאול אם יש דבר כזה.

רה"מ ד. בן-גוריון:

אני לא יודע, לא אגיד שום דבר בנוגע לפסק הדין, למשפט, למשפטים ולנאשמים. אני מציג רק השאלה של אלוף הפיקוד ואלה הממונים עליו ומה היו ההוראות שהם נתנו באותו יום לפקודים.

אינני חושב שהממשלה תתערב עכשיו במשפט, אני לא שמעתי על זאת, גם איני יודע על זאת. השבוע התחלתי להיכנס בעובי הקורה, לא אוכל להגיד לא, זה גם אינו שייך לעניין שאני מעלה.

השר י. בר-יהודה:

אותי שאלו אם אני יודע על כך, אמרתי שאינני יודע, עכשיו אני שואל כדי לדעת.

רה"מ ד. בן-גוריון:

אני בטוח שלא היה, אבל לא אוכל להגיד כך.

השר י. בר-יהודה:

היה חלק המשפט ששמעו בדלתיים סגורות, האם גם חלק פסק הדין הושמע בדלתיים סגורות?

רה"מ ד. בן-גוריון:

לישיבת המטה ביום חמישי הובאה דעתו של הפרקליט הצבאי, אמרתי שאינני מתערב במשפט, נתתי דוגמא, שפעם באה אלי משלחת מחדרה, כשהיה משפט נגד ראש עיריית חדרה, שהוא חבר המפלגה שלי, באה משלחת המורכבת מציונים כלליים ואחרים והם העידו בפני, שזוהי עלילת דם. אמרתי להם: יכול להיות שאתם צודקים, לא חשוב מה שאני חושב, זה עניין של בית המשפט, בענייני בית המשפט אינני מתערב. לאחר שהתחלתי להתעניין במשפט זה יש לי אמנם דעה, אבל עכשיו יש ערעור על פסק דין זה, יש גם משפט אלוף משנה שדמי, מה לי להתערב בעניין.

אני רוצה להגיד לממשלה, שהאווירה שנוצרה סביב המשפט היא חמורה מאד. יש אומרים שמדינה זו היא כמדינת היטלר, ב"הארץ" פרופסור למדן גדול כתב לא פחות ולא יותר שמדינת ישראל אינה לא יותר מאשר מדינת היטלר, הוא בכלל מרשה לעצמו ביטויים שונים. השאלה אינה שאלה קלה, לפי שעה אין איש תובע להעמיד למשפט את אלוף צור. אני מציע ששלושה אלה יבדקו מה היו הפקודות שהוצאו באותו היום, מה היו בכלל הפקודות באותם הימים.

מ ח ל י ט י ם : להקים ועדה בהשתתפות השרים פ. רוזן, מ. בנטוב ופ. נפתלי, אשר תברר מה היו הפקודות וההנחיות שניתנו לפני מבצע סיני לאלוף פיקוד המרכז בדבר התנהגות כוחות הבטחון בתחומי הגבול.

הוועדה תגיש את סיכום עבודתה לממשלה.